

JAN VAN REENEN

OORLOG

IN OOSTERBEEK

1e druk 2003
2e druk 2004
3e druk 2008
4e druk 2010
5e druk 2014
6e druk 2019

A.V.I. 8

© 2003 Den Hertog B.V., Houten
ISBN 978 90 331 1736 7

Illustraties: Jaap Kramer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij digitaal, elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

Het is september, de heide kleurt mooi paars, bijen zoeken hun weg van bloem naar bloem. Aan de rand van de heide staan een heleboel mensen te wachten: klein en groot, jong en oud. De 29-jarige Frans Jonkers staat er tussen met zijn vrouw en twee kinderen, een jongen van zes en een meisje van drie. Hij heeft Cora op zijn schouder. Hennie, zijn vrouw, heeft Karel aan de hand. Ze mogen de hei nog niet op, want daar gaat het gebeuren.

‘Het duurt lang,’ zegt iemand.

‘Wachten duurt altijd lang,’ meent een ander.

‘Zou hij er bij zijn, pa?’ vraagt Karel.

‘Ik denk het wel, Karel. Hij heeft geschreven dat hij zou komen, voor het eerst na vijftien jaar.’

‘Zal je hem herkennen?’ vraagt Hennie.

‘Ik kan me hem nog precies voor de geest halen, maar het is intussen wel vijftien jaar geleden. Gelukkig heb ik het speldje bij me.’

De hand van Frans glijdt in zijn broekzak en hij haalt het glanzende, zilverkleurige speldje, dat hij al zo vaak bekeken heeft, eruit. Het heeft twee vleugels en in het midden is een parachute met erboven een kroon en een leeuw. Frans wrijft met zijn vingers over het speldje, iets wat hij ook al zo vaak gedaan heeft.

‘Zou het helpen, Frans?’ vraagt Hennie.

‘Ik denk het wel. Ik kijk gewoon of ik iemand zie met een rode baret zonder speldje.’

‘Ik zie iets,’ zegt Cora.

‘Waar?’ vraagt Frans. Hij merkt een vreemde spanning in zijn stem. Cora wijst met haar vinger schuin naar voren. Frans ziet niets. ‘Ik geloof er niets van dat jij iets ziet,’ zegt hij.

‘Maar ik zie wel iets,’ houdt de kleine vol. ‘Kijk dan goed,’ voegt ze er aan toe.

Hennie kijkt Frans lachend aan alsof ze wil zeggen: Daar zette je dochter je goed op je nummer!

‘Ja Frans,’ zegt Hennie, ‘nu zie ik ook wat.’

Pas als ook andere mensen beginnen te wijzen en te praten, ziet Frans de stipjes in de lucht. Nog even later zijn ze te herkennen als C-47’s: grote Amerikaanse transporttoestellen. Nu wordt ook een zwaar ronkend geluid hoorbaar.

Al voordat ze overvliegen beginnen er mensen te zwaaien. Cora en Karel doen enthousiast mee. De ogen van Frans zijn strak op de vliegtuigen gericht. Beelden van vijftien jaar geleden komen terug. Toen waren er ook zulke vliegtuigen. Er is toen in een week meer gebeurd dan in de rest van zijn leven.

De beelden staan scherp op zijn netvlies: het moment dat hij op het dak klom en de parachutisten zag dalen, bungelend aan de parachutes. Daarna het beeld van de Benedendorpsweg, toen iedereen dacht dat ze voorgoed bevrijd waren. Wat was dat een mooi gezicht, die lange rij rustig marcherende Engelsen. Dan de volgende dag op de Utrechtseweg. Toen veranderde de situatie. En het moment dat Jack op de grond lag. Zijn hele hart stroomt vol vreugde als hij bedenkt hoe heerlijk het is dat ze hem binnen gehaald hebben. Dan het speldje dat hij van Jack kreeg. Hij weet nog goed hoe hij het bekeken heeft, toen die merel tussen de bladeren naar een worm zocht.

Frans kijkt omhoog. De vliegtuigen daveren over. Hij voelt de grond gewoon trillen. ‘Nu gaan ze draaien en dan springen ze,’ weet iemand te vertellen.

Frans zet alle gedachten ver weg, want dit moment moet hij meemaken.

De toestellen komen terug. Hij ziet de luiken onder in de vliegtuigen opengaan. De eerste parachutist duikelt omlaag, direct gevolgd door anderen. Weldra ontplooiën de parachutes zich. Het is een fascinerend gezicht.

Ook andere vliegtuigen droppen hun last. Overal zweven nu kleurige valschermen met parachutisten. De toeschouwers zijn haast niet meer te houden.

De eerste parachutisten landen op de hei. Ze rollen een keer om en dan staan ze op hun voeten. Daarna zijn ze nog even bezig om hun parachutes op te vouwen. Er komen in hoog tempo veel parachutes neer. De kleine Karel staat te dansen aan de hand van zijn moeder.

‘Ik wil, ik wil...’ zegt hij steeds.

Eindelijk mogen ze het veld op. Kinderen rennen vooruit om bij de parachutisten te komen. Frans loopt iets langzamer. Nu het zover is ziet hij er eigenlijk tegenop. Hij is in zijn hart een beetje bang dat Jack er niet bij zal zijn. Heeft hij dan het speldje vijftien jaar voor niets bewaard?

Hij ziet dat Hennie naar hem kijkt. Kom op, vermant hij zich, nu moet hij niet zo kinderachtig doen.

Er staan al Nederlanders met de parachutisten te praten. De *airbornes* zijn allemaal in uniform en ze hebben de kenmerkende rode baret op. Zoekend gaan de ogen van Frans langs hun gezichten. Daar ziet hij iemand met donker haar en een smal gezicht. Zou dat Jack zijn? Hij loopt wat dichterbij, struikelt over een greppeltje en merkt dat het Jack niet is.

Verder lopen ze weer. Een Engelse militair met rode baret komt naar hen toe. Het hart van Frans begint sneller te slaan. Zou het? Nee, houdt hij zichzelf voor, dat is Jack niet, die zag er heel anders uit.

‘Do you know mister Rademaker?’ hoort hij de Engelsman vragen.

Frans draait zich om naar Hennie. ‘Bedoelt hij Rademaker? Wie

zou dat kunnen zijn?’ vraagt hij. Hoopvol staat de Engelsman af te wachten. Aarzelend schudt Frans zijn hoofd.

‘Hello!’ hoort hij ineens.

Die stem herkent hij uit duizenden. Jack heeft hem ontdekt, daar komt hij. Frans begint te rennen. Eigenlijk is het vreemd voor iemand van bijna dertig, maar hij kan zich gewoon niet inhouden. Jack komt ook op hem toerennen. Als de twee elkaar bereikt hebben, houden ze allebei hun vaart in en daarna geven ze elkaar lachend een stevige hand. Jack geeft hem ook een dreun op zijn schouder. Daarna zijn de anderen er. Die krijgen ook een stevige hand van Jack.

‘Ik hoorde het aan je stem,’ zegt Frans tegen Jack.

‘Ik zag het aan je neus en aan je mond, die zijn in al die jaren niet veranderd,’ zegt Jack. ‘Wat ben ik blij dat ik je weer zie.’

‘Er is een litteken op je gezicht gebleven,’ zegt Frans.

De hand van Jack gaat naar zijn wang. ‘Ja, maar dat geeft niets,’ zegt hij. ‘Ik heb het overleefd.’

‘Ik heb je speldje nog,’ zegt Frans en haalt het insigne uit zijn broekzak. Jack is dadelijk vol belangstelling. Frans wil de speld aan Jack geven, maar die weert dat rustig af en wijst naar zijn baret waarop inmiddels een nieuw embleem prijkt. ‘Het blijft van jou,’ zegt Jack.

Frans stopt de speld direct in zijn zak.

‘Kom je vanavond bij ons?’ vraagt hij dan.

‘Ik ga straks mee in een vrachtauto. We gaan eerst via Oosterbeek naar Arnhem en dan naar een tentenkamp in Deelen,’ vertelt Jack. ‘Ik wil wel graag bij jullie komen, waar ik zoveel meegemaakt heb.’

‘Dan kom ik je vanavond in Deelen halen,’ zegt Frans.